

מי שצריך יודע

"שלום, ליהיא"

בהתחלה לא זיהיתי את הקול. וגם כשאמר "מדבר אהוד" עדיין לא הבנתי מי זה מדבר, ורק כשאמר "אהוד גרנות" ידעתי והתיישבתי על הכסא שליד שולחן העבודה שלי. לא היה טעם להרבות בפטפוטי סרק. מה אשאל אותו? מה שלום אביו? אני יודעת שנפטר לפני כמה שנים. ולא במקרה נודע לי הדבר. חיכיתי למודעה הזאת, חיפשתי עד שמצאתי. אהוד סיפר שהוא מגיע ביום חמישי לחיפה, ליום עיון למזכירי קיבוצים, וביקש להיפגש איתי. אני זוכרת בוודאות, הוא אמר: רוצה להיפגש איתך. לא "אשמח" אבל גם לא "צריך". הוא לא פירט ואני לא שאלתי. כיצד השיג את מספר הטלפון שלי? איך מצא אותי? מה זה משנה עכשיו. העיקר שלא נפגשנו במקרה. גם אני צריכה להתכונן לפגישה כזאת.

ביום חמישי אנחנו נפגשים. יום העיון של מזכירי הקיבוצים מסתיים בארבע, כך אמר לי. יש חברים שהגיעו מרחוק ועוד צריכים לחזור דרך ארוכה. אהוד הגיע מקיבוצו שבנגב, הקיבוץ שבו נולדתי גם אני. אני יכולה להטריד את עצמי שעות במחשבות מדוע ירצה לפגוש אותי, אך מסרבת לעשות זאת. אני מעסיקה את עצמי בבעיה חדשה בעבודה, שוקדת על אלגוריתם לפתורונה. בדרכי ממרכז המחקר של IBM לכיוון הבניין המרכזי של האוניברסיטה אני עדיין טרודה באותו אלגוריתם שפתרנו טרם הוגדר היטב. האוויר הרען, החורפי, מיטיב עימי אחרי יום שלם במשרד. אני נושמת את ההבטחה לגשם שבאוויר, יכולה להבין את אהוד שבחר להשתחות עוד קצת כאן במרומי הכרמל, אבל יודעת שחייבת להיות סיבה אחרת.

לא ראיתי אותו מאז שהייתי בת שתיים-עשרה, מאז אותו יום בו אמא שלי נפטרה מהכשת נחש. זה היה בטיול בוקר עם ילדי הגן. נחש זחל מתחת אחת האבנים החמות לעבר כמה ילדים ואמא מיהרה אליהם, להרחיק אותם מהסכנה והוא הכיש אותה. היא היתה הגננת והיו איתה עוד שתי מטפלות אבל עד שקראו לעזרה כבר היה מאוחר מדי וחם מדי, צהרי יוני בנגב. חששתי שלא אזהה אותו, קבענו באחת מפינות אולם הכניסה. אך ברגע הראשון שהבחנתי בו, ידעתי שזה הוא. דומה לנער שהיה בפעם האחרונה שראיתי אותו, דומה לאביו שלא ראיתי מאז ולא אראה שוב. אני חייכתי חיוך כמעט בלתי רצוני, שמחה על הזיהוי או על הפגישה המחודשת. הוא חש הקלה כשראה אותי, אבל לא היתה שם שמחה. הוא נראה עייף, טרוד. הרי נסע נסיעה ארוכה הבוקר ונסיעה ארוכה מצפה לו בדרך חזרה. לחצנו יד, איזו רשמיות מעושה, והוא שאל אם יש מקום שקט שבו נוכל לשבת ולדבר. אני הצעתי את הקפטריה, זאת שממנה נשקף נוף ירוק לכיוון הים. ידעתי שבא כדי לשאול או לבקש דבר מה, ועדיין לא ידעתי מה זה יהיה. בדרכנו לקפטריה שאלתי בנימוס איך היה הכנס וכמה זמן הוא כבר מזכיר. הוא שאל קצת על עבודתי, סיפר לי שגם יורם אחיו עוסק בתחום המחשבים. יורם חי בקליפורניה כבר כמעט עשרים שנה. מגיע לביקורים רק לעיתים נדירות. הלכנו זה לצד זה, לא מביטים זה בעיניה של זו אך יכולנו להתרשם מאותות הזמן שחלף.

הוא בחר אספרסו "אני צריך עוד לנהוג כל הדרך עד המשק", ואני - קפה הפוך. הקפטריה היתה כמעט ריקה ומצאנו פינה שקטה ליד החלונות. בחוץ החלה נרקמת שקיעה חורפית. "לא שמענו ממך מאז שעזבת. בטח הפתיע אותך שהתקשרתי." "כן, קצת הופתעתי." אני מנסה ללגום, אך הקפה חם מדי. לא אוכל למצוא בו אתנחתא מהשיחה הזאת.

"לא יודע אם את יודעת, אני נשוי למיכל גלעדי. היא מוסרת לך דרישת שלום." "אותה דווקא ראיתי, פעם אחת, מזמן." זה היה במלחמת לבנון. היא הגיעה לבקר אותו בבית החולים רמב"ם. פגשתי אותה בתחנה המרכזית, אבודה וזרה בים האנשים, כך זיהיתי אותה. אני אז כבר נטמעתי בין המקומיים ויכולתי לכוון אותה לאוטובוס המתאים. היא שסיפרה לי שאהוד נפצע. שמעתי שמאז התחתנו.

"יש לנו שלושה ילדים. אחת מהם, נעמה, אובחנה כחולה בלויקמיה לפני כמה שבועות." הסתייגה המהירה לליבו של הנושא שהביא אותו לכאן השאירה את שנינו שותקים לרגע. לגמתי מהקפה, שהיה עדיין חם מדי, והמתנתי שימשיך.

"הרופאים אומרים שתרומת מח עצם יכולה להציל אותה. ניסינו לאתר תורם מתאים. כולנו נבדקנו. יורם היה מוכן לבוא, אם רק יימצא מתאים." כבר ידעתי מה יבקש, וידעתי שאסכים. הילדה לא אשמה בכלום, ממש כמו שאהוד אינו אשם. אבל רציתי שהוא יבקש, שהוא יאבק עם המילים, עם אי-ההגדרות. אני מקשיבה. אהוד הוא זה שצריך למצוא את הדרך.

"חשבנו לפנות אליך והיססת. זה היה רעיון של מיכל," אז מיכל יודעת גם, אני רושמת לפני. הוא מחייך. ממתיק סוד ביניהם, בינינו. "אבל אמרתי שננסה קודם לפנות למאגר מח העצם ושאל לא נמצא שם אז אתקשר אליך."

"ואז מצאתם אותי דרך המאגר." נתתי דגימת דם לפני כמה שנים, אני יודעת שאני רשומה שם. "הם היו מאוד מופתעים, כי לעיתים רחוקות מוצאים התאמה ברמה מובהקת כזאת." שנינו חייכנו. "הם כבר ביקשו לרוץ ולהתקשר אליך, חשבתי שעדיף שאני אדבר איתך קודם. הנה אני כאן."

עכשיו הוא שתק. כמו אחרים בני גילו שגדלו על אותו מצע של חינוך קיבוצי, הוא היה צריך לנוח קצת מהדיבורים של עצמו. אך עדיין לא ביקש את שבא לבקש ממני. הוא גמע את הקפה בלגימה קצרה. עייף ומוטרד ודואג.

"אם זכור לי נכון, זהותו של התורם אמורה להישאר חסויה." "כשהרופאה מהמאגר סיפרה לי בטלפון שנמצא תורם, ישר שאלתי אותה אם זאת את. מרוב הפתעה היא שאלה: איך ידעת?" הוא התגאה בתכסיס הקטן שלו.

"והסברת לה איך ידעת?"

"לא. רק אמרתי שאני אבקש ממך."

ביומיים שהיו לי להמתין חיפשתי מודעות על אותו כנס מזכירים ולא מצאתי דבר. אולי לא היה כנס בכלל. ולחשוב שהמתין יומיים שלמים, ושבא במיוחד עד אלי. הוא עבר יותר מחצי הדרך, החלטתי לצאת לקראתו.

"אתה יודע... נרשמתי למאגר מתוך כוונה לעזור במקרה הצורך. אני לא רואה סיבה לא לעזור לבת שלך אם הייתי מוכנה להירתם לטובת זרים שכלל איני מכירה."

"זה בכלל לא טריוויאלי."

לא, אני יודעת שלא.

"את יודעת שהדבר כרוך באשפוז, בדיקות, תהליך שיחליש אתך."

"כן, אני יודעת."

"את רוצה להישאר כתורמת אלמונית? כלומר, אם בקיבוץ ידעו שזאת את..."

"כבר לא אכפת לי מה יגידו בקיבוץ." אני קוטעת את דבריו. לא אכפת לי מה יגידו בקיבוץ, אני עדיין צריכה לשכנע את עצמי. "אבל אל תעשו מזה רעש. הרי כל מי שידע אז בקיבוץ, יודע גם עכשיו. ומבחינתי מי שצריך - יודע ומי שלא - לא. אני אישה נשואה, ואמא."

"תודה." הוא מישיר אלי את מבטו כשהוא מודה לי, לא מתחבא בכוס הקרטון הריקה או בורח לעבר השקיעה. לא יומיים אלא יותר משלושים שנה חיכיתי למפגש הזה.

אני מבחינה: מסביב לעיניו העייפות משורטטים קמטוטים. אצל גברים בדרך כלל מבחינים בהם פחות אבל עכשיו אצלו אני רואה. כשהייתי בת שתים-עשרה אבא שלו נראה לי איש זקן, על אף שהיה כבן חמישים. אהוד עכשיו כמעט בגילו אז. השיער המאפיר מחמיא לו, כמו לגברים רבים שנראים נבונים יותר, שקולים יותר כששיערם מבהיר.

בצהרי יום הקיץ ההוא, יתומה ומופתעת, חיכיתי לדודה רות בחדרי שבבית הילדים. המטפלת שישבה איתי בחדר יצאה להכין ארוחת צהריים. אהרון גרנות נכנס לבית הילדים, בבגדי עבודה כחולים על אף שהיה מזכיר המשק. חשבתי שבגלל זה הוא בא, שזה חלק מהאחריות שלו כמזכיר. הוא דיבר עם המטפלת בשקט והיא חסמה אותו מלהיכנס לחדר. ישבתי על השמיכה הדקה המתוחה על המיטה, לבושה בחולצה פשוטה, מכנסיים קצרים וסנדלי עור חומים. האור נכנס לחדר דרך תריס מוסט למחצה ושיח לילך, שרחש ריח מתוק ודבורים כל אותו הקיץ. הוא אמר רק משפט או שניים, שלא יכולתי לשמוע. עינינו נפגשו לרגע ואז הוא ויתר והלך.

דודה רות הגיעה אחרי הצהריים. היא לקחה אותי מבית הילדים לחדר של אמא. החדר נראה כאילו תיכף תשוב. הלוויה היתה אמורה להיערך למחרת. אבל אחרי שדודה רות סיפרה לי את מה שאמא תמיד דחתה, דחינו את הלוויה ביום והיא נערכה בחיפה.

"בת כמה נעמה?" אני מפרה את השקט ואת המחשבות המתרוצצות, מגלגלת בעדינות את שמה, הזר לי עדיין.

"עשרים ואחת. לא מזמן היא השתחררה מהצבא."

"גם לי יש ילדים. שניים. יותם מסיים השנה י"ב ויתגייס בשנה הבאה, ושירה בת חמש עשרה."

"נעמה היא האמצעית. שגיא, הבכור, בן עשרים וארבע. הוא לומד ביולוגיה בבאר שבע. ירדן גם ביי"ב, בגיל של יותם."

"לירוס בטח יש גם ילדים..." ואהוד עונה: "יש לו בן אחד ששמו אהרון. באנגלית זה נשמע שם פחות זקן, כנראה."

הוא מתבונן בשקיעה שבחוץ, ואז בשעונו.

אני שואלת: "עלית פעם לתצפית שבקצה המגדל?" ולפני שהוא מתמרד ממשיכה, "הוא נורא מכוער, כולם מסכימים על זה, אבל יש משם נוף משגע."

הוא מעולם לא צפה מהמגדל ואנחנו ממהרים לשם, לפני שתחלוף שעת הנעילה. בדרך, הוא מתקשר למיכל מטלפון סלולארי. "אני עוד בחיפה... כן, דיברתי איתה. היא פה לידי. היא מסכימה" "מיכל מוסרת תודה" הוא אומר לי. "אני עוד מעט יוצא, אני אדבר איתך מהדרך." "תמסור לה ד"ש" אני אומרת, לא ברור לי למה, והוא כבר ניתק.

את הלילה האחרון שלי בקיבוץ ישנתי בחדר של אמא עם דודה רות. הבטתי מהחלון בשקיעה, שקיעה אדומה ורחבה של הנגב. ואז הוא עבר על השביל, אהוד גרנות, ונעצר מולי ובוודאי ראה אותי כי היה אור של שקיעה על פני. הוא היה שתי כתות מעלי, רציני ונבון. פתאום ידעתי, שהדבר הזה שאני מרגישה כלפיו, שאני רוצה שהוא יש לי לב אלי ויחשוב שאני מיוחדת, שזה לא בסדר. איך לא ראיתי, איך יכולתי להיות כל כך טיפשה. והכל התחלף בכעס, על זה שהוא נשאר שם ואני צריכה לעזוב וללכת.

אנחנו מתבוננים מהחלונות הגדולים אל העולם שלמטה: העיר, ההר הירוק, הנמל האפור, הים. הולכים סביב סביב, בשקט. מכל כיוון נשקף נוף שונה. אני מראה לו איפה אני גרה ומצביעה צפונה ואומרת שביום יפה אפשר לראות את החרמון. הוא מתבונן בשקט, מחפש בעיניו את רמב"ם, בית החולים שבו היה מאושפז כמעט שנה. אני יודעת: עשרה חודשים. ולא הלכתי לבקרו אפילו פעם אחת.

"מיכל מתקשרת למתאמת. יתקשרו אליך מבית החולים לגבי המשך התהליך. נעמה מטופלת באיכילוב."

"היא מאושפזת עכשיו?"

"לא. היא בבית. אבל ברגע שהם יודאו בעצמם שאת באמת מסכימה, היא תתאשפז ותתחיל כימותרפיה."

הדרך חזרה במעלית קצרה. ראיתי פעם סרט תיעודי בטלוויזיה על תרומת מח עצם, אני יודעת מה יקרה. הם ייקחו את הדם שלי לתוך מכונה וייקחו ממנו תאי דם צעירים שאייצר במיוחד בשבילה. אני אקבל בחזרה את הדם, חלש יותר אבל שלי, והיא תקבל את מה שאולי יציל את חייה. התרומה וההשתלה מתבצעות בנפרד, כשלא מדובר במשפחה התורמים נשארים אלמוניים. ומה אם אני אראה אותם שם? אהוד האפור ומיכל הנסיכה. ומה יקרה אם יציע לי לפגוש את נעמה? ומה אעשה אם היא דומה לילדים שלי?

אנחנו נפרדים בחוץ. הוא ילך למגרש החניה שבו ממתנה לו מכונית הקיבוץ, עם מדבקה של סמל המפעל ומספר הרכב שהדביק הסדרן. אני אחזור לבניין IBM, לאסוף את חפציי ואת מחשבותיי לפני שאלך הביתה.

אנחנו נפרדים. שוב בלחיצת יד, הפעם חמה יותר, ובחיוך.

יש משפחות שבהן אח ואחות נפרדים זה מזו בנשיקה על הלחי. אבל אני בת יחידה, יתומה. כך הייתי תמיד.